

ELEKTROTEHNIKA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ■

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega roka **2008**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

ric

Državni izpitni center

VSEBINA

1. Uvod	5
2. Izpitni cilji	6
3. Zgradba in vrednotenje izpita	7
3.1 Zgradba izpita	7
3.2 Tipi nalog in vrednotenje	8
4. Izpitne vsebine	9
5. Konstante in enačbe	20
6. Kandidati s posebnimi potrebami	21
7. Primeri izpitnih nalog	22
8. Literatura	24

1. UVOD

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo iz elektrotehnike je namenjen dijakom in dijakinjam, ki po končani srednji šoli pristopijo k maturitetnemu izpitu iz tega predmeta. Določa izpitne vsebine, ki so podlaga za univerzitetni študij.

2. IZPITNI CILJI

Izpitne cilje opredeljuje namen predmeta elektrotehnika kot maturitetnega predmeta pri splošni maturi. Z njimi želimo kandidatom:

Predstaviti potrebne vsebine za razumevanje in preverjanje osnovnih zakonitosti elektrotehnike, da bodo:

- spoznali osnovne pojave elektrotehnike,
- razgledani in zavzeti za razvoj tehnike, katere sestavni del je elektrotehnika,
- spoznali, da je cilj elektrotehnike praktična in gospodarna uporaba fizikalnih pojavov in zakonitosti,
- pripravljeni za univerzitetni študij.

Razvijati potrebno znanje in veščine iz elektrotehnike tako, da:

- spoznajo in usvojijo osnovne zakonitosti elektrotehnike ter so sposobni potrditi njihovo veljavnost s poskusi, meritvami in izračuni,
- razumejo zgradbo snovi ter spoznajo njen vpliv na električne in magnetne lastnosti,
- se ob učbenikih in priročnikih privajajo na samostojno uporabo strokovne literature,
- spoznajo pomen standardov in predpisov,
- so sposobni reševati enostavne in sestavljene praktične naloge.

Spodbujati odlike, ki so značilne za tehniko kot aplikacijo naravoslovja:

- jasnost in natančnost,
- objektivnost in doslednost,
- iznajdljivost in preudarnost.

3. ZGRADBA IN VREDNOTENJE IZPITA

3.1 ZGRADBA IZPITA

Maturitetni izpit pri splošni maturi je sestavljen iz: pisnega dela izpita in seminarske naloge. Pisni del sestoji iz enostavnih nalog tipa A in sestavljenih nalog tipa B. Seminarsko nalogo kandidati predstavijo na javnem zagovoru.

Pisni del	Čas reševanja	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
naloge tipa A	45 minut	24 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirka, šestilo, dva trikotnika, računalo
naloge tipa B	135 minut	56 %	zunanje	
skupaj	180 minut	80 %	zunanje	

Seminarska naloga	Obseg	Delež pri oceni	Ocenjevanje
pisni izdelek in ustni zagovor	8 strani	20 %	notranje

Seminarska naloga naj bo sestavljena iz:

- naslovnega lista z imenom in priimkom kandidata, mentorja in imenom šole,
- povzetka in ključnih besed,
- seznama kratic in okrajšav,
- kazala,
- uvoda,
- jedra,
- zaključka,
- seznama literature in
- morebitnih prilog.

Obseg seminarske naloge naj bo praviloma pol avtorske pole.

3.2 TIPI NALOG IN VREDNOTENJE

Pisni del	Vrste nalog	Vrednotenje
12 nalog tipa A	enostavne naloge	vsaka naloga 2 točki
7 nalog tipa B	sestavljene naloge	vsaka naloga 8 točk
skupaj 19 nalog		skupaj 80 točk

Praviloma so naloge razdeljene na vprašanja. Vsako vprašanje je ovrednoteno z eno ali več točkami. Posamezni odgovori so ocenjeni s celim številom točk.

Kognitivna zahtevnost izpita vključuje:

- znanje in razumevanje,
- reševanje enostavnih nalog,
- reševanje sestavljenih nalog.

Znanje in razumevanje vključuje poznavanje fizikalnih pojavov, osnovnih zakonov elektrotehnike, osnovnih izrazov, simbolov, veličin in enot.

Reševanje enostavnih nalog predstavlja smiselno uporabo enačb in zakonov.

Reševanje sestavljenih nalog predstavlja višje cilje preverjanja znanja (analiza, sinteza in vrednotenje).

Posamezne stopnje zahtevnosti so pri izpitnih vsebinah označene z I, II in III.

Seminarska naloga	Merila za oceno	Vrednotenje
pisni izdelek	zasnova naloge	3 točke
	vsebina	8 točk
	oblika	3 točke
zagovor	predstavitev naloge	2 točki
	poznavanje snovi	2 točki
	nastop	2 točki
skupaj		20 točk

4. IZPITNE VSEBINE

01. ELEKTRINA IN ELEKTRIČNI TOK

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Mednarodni sistem enot (SI)

01. Osnovne in izpeljane enote	I	– zapisati in poimenovati osnovne enote
	II	– uporabljati imena predpon v SI, njihove oznake in njihove številske vrednosti
		– zapisati in poimenovati fizikalne veličine z oznako in enoto
		– zapisati fizikalno veličino kot produkt njene vrednosti in njene enote
		– izraziti izpeljane enote z osnovnimi

02. Elektrina (električni naboj) in zgradba snovi

01. Poenostavljeni model atoma	I	– naštetih glavne gradnike atoma
		– opisati njegovo zgradbo
02. Osnovna elektrina	I	– uporabljati dogovor o pozitivnih in negativnih delcih v atomu
	II	– pojasniti, kdaj je atom pozitiven ali negativen ion (kation ali anion)
03. Prevodniki in izolanti	I	– pojasniti, kako je gibanje elektrine povezano z gibanjem njenih nosilcev
	II	– pojasniti, kdaj in zakaj je neka trdna snov ali tekočina bolj ali manj prevodna
04. Zakon o ohranitvi elektrine	II	– pojasniti zakon o neuničljivosti elektrine
		– pojasniti, da je mogoče premikanje elektrine od enega do drugega mesta v prostoru

03. Električni tok

01. Urejeno gibanje naelektrenih delcev	I	– opisati pojem urejenega gibanja elektronov ali ionov
	II	– definirati in uporabiti enačbo za električni tok skozi dani presek pri enosmernih tokih
02. Gostota električnega toka	II	– definirati gostoto enosmernega električnega toka skozi vodnik danega preseka
03. Zakon elektrolize	I	– zapisati Faradayev zakon elektrolize
	II	– opredeliti pojem elektrokemičnega ekvivalenta
		– uporabljati enačbo elektrolize

02. ELEKTRIČNO POLJE

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Električna poljska jakost

01. Coulombov zakon	II	– pojasniti zakonitost električne sile med točkastima elektrinama po velikosti in po smeri – narisati vektorja sil na eno ali drugo elektrino in izračunati njuni velikosti
	III	– izračunati velikost sile na elektrino, ki je v bližini drugih dveh elektrin, in določiti njeno smer
02. Električna poljska jakost	II	– definirati vektor električne poljske jakosti – izračunati vrednost in določiti smer poljske jakosti v poljubni točki ob točkasti elektrini, premi elektrini ali ob naelektreni ravnini – narisati silnice polja
	III	– izračunati vrednost in določiti smer poljske jakosti v bližini dveh točkastih elektrin, dveh premih elektrin ali dveh naelektrenih ravnin
03. Električna napetost in potencial	II	– definirati napetost med točkama v homogenem električnem polju – definirati električni potencial – opredeliti mesto in velikost izhodiščnega potenciala – uporabljati zvezo med napetostjo in potencialoma
04. Električno odklanjanje	III	– pojasniti način električnega odklanjanja

02. Prevodnik in električno polje

01. Električna influenca	II	– pojasniti električno influenco, če prevodno telo postavimo v električno polje – pojasniti, zakaj je elektrostatično polje v prevodniku enako nič – pojasniti, kje je presežna elektrina naelektrenega telesa

03. Izolant oziroma dielektrik v električnem polju

01. Električna polarizacija	II	– opisati električni dipol – pojasniti pojem električne polarizacije
02. Prebojna trdnost	III	– razložiti, kaj je prebojna trdnost izolanta in zakaj izolant prebije

04. Električni pretok

01. Električni pretok	II	– definirati električni pretok – povezovati električni pretok in elektrino na naelektrenih telesih
02. Gostota električnega pretoka	II	– skicirati gostotnice električnega polja
	III	– izračunati gostoto električnega pretoka po velikosti in smeri za točkaste elektrine, preme elektrine in naelektrene ravnine
03. Dielektričnost		– zapisati povezavo med električno poljsko jakostjo in gostoto električnega pretoka v dielektrični snovi

- II – uporabljati tabelo relativnih dielektričnosti izolantov oziroma dielektrikov

05. Kapacitivnost in energija

01. Kapacitivnost in kondenzator	I	– definirati kapacitivnost – narisati simbol kondenzatorja z oznakami za elektrini, napetost in kapacitivnost
	II	– uporabljati enačbo za kapacitivnost ploščnega kondenzatorja z enovitim dielektrikom
	III	– določiti električno poljsko jakost in gostoto električnega pretoka v ploščnem kondenzatorju z več dielektriki – izračunati kapacitivnost ploščnega kondenzatorja z več dielektriki
02. Energija električnega polja	III	– uporabljati enačbo za energijo v kondenzatorju

06. Kondenzatorska vezja

01. Elementi kondenzatorskih vezij	I	– navesti elemente kondenzatorskih vezij – opredeliti vlogo napetostnih virov v kondenzatorskih vezjih
02. Zakona v kondenzatorskih vezjih	III	– uporabljati ohranitveni zakon elektrin – uporabljati napetostni zakon zanke
03. Vezave kondenzatorjev	II	– izračunati nadomestne kapacitivnosti vzporedno, zaporedno in sestavljeno vezanih kondenzatorjev – izračunati kondenzatorski delilnik napetosti
04. Reševanje enostavnih kondenzatorskih vezij	III	– izračunati napetosti, elektrine in energije v kondenzatorskih vezjih z enim ali dvema viroma

03. ENOSMERNNA ELEKTRIČNA VEZJA

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Elementi preprostih električnih vezij

01. Idealni napetostni in idealni tokovni vir	I	– opredeliti idealni napetostni in idealni tokovni vir – narisati električna simbola napetostnega in tokovnega vira
	II	– skicirati UI-karakteristiko idealnega vira
	III	– združevati idealne vire
02. Bremena (porabniki)	I	– skicirati električne simbole za osnovna dvopolna bremena – označiti tok skozi dvopol in napetost na njem – skicirati UI-karakteristiko bremena
	II	– prepoznati iz dane karakteristike linearno in nelinearno breme – razložiti pojem večpolnega bremena (tripola, štiripola)
	III	– povezovati dvopole (bremena) v sestavljene dvopole

02. Ohmov zakon

01. Električna upornost in električna prevodnost	I	– narisati električni simbol upora in ga opremiti z oznakami za tok, napetost in upornost ali prevodnost
	II	– definirati električno upornost upora
	II	– definirati električno prevodnost upora
		– pojasniti specifično električno upornost in specifično električno prevodnost ter zvezo med njima
02. Ohmov zakon	II	– pojasniti Ohmovo zakonitost med napetostjo in tokom na uporu
03. Temperaturna odvisnost električne upornosti	I	– uporabljati tabele specifičnih električnih upornosti ali prevodnosti snovi in njihovih temperaturnih koeficientov
	III	– izračunati upornost ali prevodnost upora z upoštevanjem temperaturne odvisnosti

03. Merilni instrumenti

01. Ampermeter, voltmeter in ohmmeter	I	– skicirati električne simbole za vse tri instrumente
		– priključiti ampermeter za merjenje toka
		– priključiti voltmeter za merjenje napetosti
		– uporabiti ohmmeter za merjenje električne upornosti uporov

04. Kirchhoffova zakona

01. Vozliščna (spojiščna) enačba	II	– napisati tokovni zakon vozlišča
	III	– uporabljati tokovni zakon vozlišča
02. Zanke enačba	II	– napisati napetostni zakon zanke
	III	– uporabljati napetostni zakon zanke

05. Vzporedna vezava uporov

01. Razdelitev toka pri vzporedni vezavi uporov	II	– predstaviti vzporedno vezavo uporov kot tokovni delilnik
		– napisati enačbo za izračun nadomestne prevodnosti (upornosti) vzporedne vezave bremen
	III	– uporabljati enačbo za izračun nadomestne prevodnosti (upornosti) vzporedne vezave bremen
		– določiti razmerje med tokovi pri danih upornostih (prevodnostih) vzporedno vezanih bremen
02. Soupor	II	– uporabljati soupor
		– določiti soupor pri razširitvi merilnega območja ampermetra

06. Zaporedna vezava uporov

01. Razdelitev napetosti (padcev napetosti) pri zaporedni vezavi uporov (bremen)	II	– predstaviti zaporedno vezavo uporov kot napetostni delilnik
		– napisati enačbo za izračun nadomestne upornosti (prevodnosti) zaporedne vezave bremen
		– uporabljati enačbo za izračun nadomestne upornosti (prevodnosti) zaporedne vezave bremen
	III	– določiti razmerja med napetostmi pri danih upornostih (prevodnostih) zaporedno vezanih uporov
02. Predupor	II	– uporabljati predupor
		– določiti predupor pri razširitvi merilnega območja voltmetra

07. Mešane vezave uporov

01. Enostavnejša vezja	III	– računati nadomestne upornosti (prevodnosti) vzporedno-zaporedno vezanih uporov
02. Delilnik napetosti	III	– izračunati vejne tokove in napetosti
	I	– narisati vezje napetostnega delilnika
03. Mostično vezje	III	– določiti zvezo med vhodno in izhodno napetostjo pri neobremenjenem in obremenjenem delilniku
	II	– prepoznati uravnoteženo mostično vezje uporov – izračunati prevodnost (upornost) uravnoteženega mostičnega vezja uporov

08. Merjenje električne upornosti

01. UI-metoda	II	– narisati možni vezavi ampermetra, voltmetra in merjenca ter navesti prednosti ali slabosti obeh vezav
	III	– izračunati upornost merjenca z upoštevanjem upornosti merilnih instrumentov
02. Mostična metoda	II	– narisati merilno mostično vezje ter napisati in uporabljati ravnotežno enačbo

09. Realni napetostni in realni tokovni vir

01. Nadomestno vezje	I	– določiti napetost odprtih sponk in tok kratkega stika
	II	– narisati nadomestni vezji realnih virov
	III	– izračunati napetost in tok na sponkah vira v odvisnosti od bremena
02. UI-karakteristika vira	II	– narisati UI-karakteristiko vira
	III	– odčitati z dane UI-karakteristike napetost odprtih sponk, tok kratkega stika in notranjo upornost
		– določiti grafično delovno točko, ko na vir priključimo znano breme
03. Sestavljeni viri	II	– narisati vezave sestavljenih virov
	III	– določiti elemente nadomestnih vezij sestavljenega vira

10. Analiza vezij z dvema ali več viri

01. Uporaba Ohmovega in Kirchhoffovih zakonov	III	– zapisati sistem enačb za izračun vejnih tokov v vezju – izračunati vejne tokove v vezju z dvema ali več viri

11. Joulov zakon

01. Električna energija in delo, sproščena toplota	II	– pojasniti fizikalno ozadje pretvorbe električne energije v toploto – uporabljati enačbo za električno delo
		– definirati električno moč
02. Električna moč	I	– definirati električno moč
	II	– izraziti moč linearne bremena

12. Bilanca moči v električnem vezju

01. Moči generatorjev in bremen	II	– izraziti moči generatorjev in bremen pri označenih napetostih in tokovih v vezju – pojasniti zvezo med skupno močjo virov in skupno močjo bremen v vezju
02. Izkoristek in prilagojeno breme	II	– definirati izkoristek pri prenosu ali pretvorbi električne energije
	III	– pojasniti pojem prilagojenega bremena – določiti upornost prilagojenega bremena

04. MAGNETNO POLJE

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Gostota magnetnega pretoka

01. Amperova magnetna sila	II	– pojasniti zakonitost magnetne sile med ravnima in vzporednima tokovodnikoma po njeni velikosti in smeri – definirati amper – enoto električnega toka
	III	– izračunati magnetno silo na tokovodnik, ki je v bližini enega ali dveh vzporednih tokovodnikov
02. Gostota magnetnega pretoka	II	– definirati vektor gostote magnetnega pretoka – določiti smer in velikost magnetne sile na tokovodnik v homogenem magnetnem polju
03. Magnetno polje preprostih tokovnih struktur	III	– določiti gostoto magnetnega pretoka v in ob ravnem tokovodniku krožnega prereza po velikosti in smeri – določiti gostoto magnetnega pretoka v notranjosti ravne dolge tuljave in toroidne tuljave po velikosti in smeri
04. Magnetni pretok	II	– izračunati magnetni pretok skozi ploskev v homogenem magnetnem polju – izračunati magnetni pretok v ravni dolgi tuljavi in toroidni tuljavi – upodabljati magnetni pretok z gostotnicami

02. Snov v magnetnem polju

01. Magnetne snovi (magnetiki)	I	– ločevati med diamagnetnimi, paramagnetnimi in feromagnetnimi snovmi
	II	– pojasniti, zakaj se gostota magnetnega pretoka v tuljavi poveča, če vanjo vstavimo feromagnetik
02. Magnetna napetost	II	– definirati magnetno napetost in jo uporabiti pri ravnih tokovodnikih, ravni dolgi tuljavi in toroidni tuljavi
03. Magnetna poljska jakost	III	– izračunati magnetno poljsko jakost pri ravnih tokovodnikih, ravni dolgi tuljavi in pri toroidni tuljavi ter določiti njeno smer

04. Permeabilnost	I	– uporabljati tabele relativnih permeabilnosti magnetnih snovi
	II	– zapisati povezavo med magnetno poljsko jakostjo in gostoto magnetnega pretoka v linearnem delu magnetilne krivulje
05. Krivulje magnetenja	I	– narisati začetno magnetilno krivuljo
	II	– narisati in pojasniti histerezno krivuljo magnetenja ter ločevati med trdomagnetnimi in mehkomagnetnimi materiali

03. Magnetna vezja (magnetni krogi)

01. Elementi in zakoni magnetnih vezij	II	– opredeliti generator magnetne napetosti – predstaviti magnetni upor in zapisati magnetni Ohmov zakon – izračunati magnetno upornost dela feromagnetnega jedra ali zračne reže – napisati Kirchhoffova zakona magnetnih vezij
	III	– uporabljati Kirchhoffova zakona magnetnih vezij
02. Analiza preprostih magnetnih vezij	III	– rešiti magnetno vezje feromagnetnega jedra z zračno režo – rešiti magnetno vezje nelinearnega feromagnetnega jedra z zračno režo in vzbujalnim navitjem

04. Uporaba magnetne sile

01. Magnetno odklanjanje	II	– pojasniti način magnetnega odklanjanja v katodni cevi
02. Navor na tuljavo	III	– izračunati navor na tuljavo v homogenem magnetnem polju

05. INDUCIRANO ELEKTRIČNO POLJE

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Inducirano električno polje

01. Faradayev zakon indukcije in Lenzevo pravilo	II	– opisati indukcijski zakon v tuljavi in narisati njen časovni diagram – izračunati inducirano napetost v tuljavi in narisati njen časovni diagram – določiti polariteto in vrednost inducirane napetosti med koncema ravne žice, ki se enakomerno premika v homogenem magnetnem polju
	III	– uporabljati Lenzevo pravilo
02. Generiranje napetosti	III	– izračunati inducirano napetost v tuljavi, ki se enakomerno vrti v homogenem magnetnem polju – izračunati inducirano napetost v tuljavi (navitju) na feromagnetnem jedru, v katerem je časovno spremenljiv magnetni pretok

02. Induktivnost in energija

01. Induktivnost	I	– definirati magnetni sklep tuljave z več ovoji – narisati tuljavo kot element električnih vezij z oznakami za tok, napetost in induktivnost
	II	– definirati induktivnost tuljave
	III	– izračunati induktivnost ravne dolge tuljave in toroidne tuljave brez jedra in z njim
02. Energija magnetnega polja	III	– uporabljati enačbo za energijo v tuljavi – izračunati silo na kotvo elektromagneta

06. IZMENIČNA ELEKTRIČNA VEZJA

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Časovno spremenljive veličine

01. Časovni diagram	I	– narisati diagram časovno spremenljive veličine
02. Periodična veličina	I	– skicirati časovni diagram periodične veličine
	II	– odčitati iz danega časovnega diagrama trenutno in temensko vrednost prikazane veličine – odčitati iz danega diagrama periodo in izračunati frekvenco periodične veličine
03. Srednja in efektivna vrednost	II	– definirati in izračunati srednjo in efektivno vrednost periodične veličine
04. Harmonična (sinusna) funkcija	II	– napisati časovno funkcijo sinusne veličine – ločevati med temensko vrednostjo (amplitudo), srednjo vrednostjo in efektivno vrednostjo sinusne veličine
	III	– določiti iz danega časovnega diagrama periodo, frekvenco, krožno frekvenco (kotno hitrost) in začetni fazni kot

02. Kompleksni (simbolični) račun

01. Kompleksna (Gaussova) ravnina	II	– predstaviti kompleksno število kot točko in kompleksno veličino kot kazalec (kompleksor) v Gaussovi ravnini – zapisati kompleksno število v komponentni in eksponentni obliki ter pojasniti, kaj je absolutna vrednost in kaj je argument kompleksnega števila – zapisati in označiti k danemu kazalcu njegov konjugirani kompleksni kazalec – izvajati računske operacije s kazalci in predstaviti rezultate v kazalčnem diagramu
02. Predstavitev sinusnih veličin v kompleksni obliki	II	– zapisati iz dane sinusne veličine njej pripadajoči kazalec v komponentni in eksponentni obliki ter ga narisati v kompleksni ravnini – poiskati kazalcu njegov konjugirani kazalec – zapisati in narisati iz danega kazalca in frekvence njemu pripadajočo sinusno veličino
03. Kazalčni diagram		– narisati kazalčni diagram

03. Napetostno-tokovne razmere na pasivnih elementih

01. Razmere na upor, kondenzatorju in tuljavi	I	– narisati simbol elementa ter označiti kazalec toka in napetosti
	II	– narisati kazalčni diagram napetosti in toka elementa
		– narisati časovni diagram toka in napetosti na elementu
		– napisati in uporabljati zvezo med kazalcem napetosti in kazalcem toka elementa

04. Kirchhoffova zakona v kompleksni obliki

01. Vozliščna (spojiščna) enačba	II	– napisati tokovni zakon vozlišča v kompleksni obliki
	III	– uporabljati tokovni zakon vozlišča v kompleksni obliki
02. Zančna enačba	II	– napisati napetostni zakon zanke v kompleksni obliki
	III	– uporabljati napetostni zakon zanke v kompleksni obliki

05. Pasivna dvopolna vezja

01. Impedanca in admitanca	I	– definirati impedanco in admitanco pasivnega dvopola
		– narisati simbol dvopolnega vezja znane impedance ali admitance ter označiti kazalca toka in napetosti
		– zapisati Ohmov zakon za dvopol v kompleksni obliki
	II	– napisati izraze za impedanco in admitanco upora, kondenzatorja in tuljave ter narisati kazalce njihovih impedanc in admitanc v kompleksni ravnini
	III	– izračunati nadomestno impedanco ali admitanco sestavljenih dvopolnih vezij
		– opredeliti značaj kompleksnega bremena, če je znana njegova impedanca ali admitanca

06. Analiza vezij z največ dvema viroma z uporabo kompleksnega računa

01. Uporaba Ohmovega in Kirchhoffovih zakonov v kompleksni obliki	III	– zapisati sistem enačb za izračun kazalcev vejnih tokov v vezju
		– izračunati kazalce vejnih tokov v vezju z enim ali dvema viroma

07. Moč bremena

01. Delovna, jalova in navidezna moč	II	– narisati časovni diagram moči na bremenu, ki ga vzbuja harmonični vir
	II	– definirati delovno, jalovo in navidezno moč ter jih izračunati
	III	– definirati in izračunati faktor delavnosti ($\cos \varphi$)
02. Kompleksna moč	III	– definirati kompleksno moč, jo izračunati in narisati v kompleksni ravnini

08. Bilanca moči v kompleksni obliki

01. Moči generatorjev in bremen	II	– izraziti kompleksno moč posameznih generatorjev in bremen pri označenih kazalcih napetosti in kazalcih tokov v vezju – pojasniti zvezo med kompleksno močjo virov in kompleksno močjo bremen v vezju
02. Kompenzacija jalove moči	II	– izračunati jalovo moč in kapacitivnost kompenzacijskega kondenzatorja
	III	– narisati shemo kompenziranega bremena z induktivnim značajem ter narisati kazalčni diagram napetosti, tokov in moči v vezju

09. Realni elementi

01. Realna tuljava in realni kondenzator	I	– narisati nadomestno vezje realnega elementa – pojasniti fizikalni pomen elementov nadomestnega vezja
	II	– predstaviti razmere v kazalčnem diagramu
	III	– določiti kvaliteto, izgubni faktor in izgubni kot elementa

10. Resonančni pojav

01. Resonanca	II	– skicirati resonančno krivuljo, opredeliti resonančno frekvenco in pojasniti pomen maksimuma krivulje – pojasniti energijske razmere
02. Zaporedni in vzporedni nihajni krog	I	– narisati zaporedno in vzporedno resonančno vezje – napisati izraze za frekvenčno odvisnost toka ali napetosti ter impedance ali admitance
	II	– narisati resonančno krivuljo toka ali napetosti ter impedance ali admitance
	III	– izračunati resonančno frekvenco – izračunati kvaliteto resonančnega vezja – izračunati pasovno širino

07. TRIFAZNI SISTEMI

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Osnovni pojmi

01. Simetrični trifazni sistem	I	– izraziti medfazne napetosti s faznimi
	II	– predstaviti simetrični sistem kot vezje treh generatorjev – opredeliti simetrični sistem faznih in medfaznih napetosti ter predstaviti njihove kazalce v kompleksni ravnini
02. Vezava bremen v zvezdo	I	– pojasniti vlogo nevtralnega vodnika pri simetričnem in nesimetričnem bremenu
	II	– narisati shemo trifaznega bremena, priključenega na trifazni sistem v vezavi zvezda z nevtralnim vodnikom

	III	– izračunati bremenske in linijske toke
		– izračunati tok v nevtralnem vodniku
		– narisati kazalčni diagram tokov in napetosti
03. Vezava bremen v trikot	II	– narisati shemo trifaznega bremena, priključenega na trifazni sistem v vezavi trikot
		– izračunati bremenske in linijske toke
04. Moč trifaznega bremena	II	– izračunati faktor moči simetričnega trifaznega porabnika
	III	– izračunati delovno, jalovo in navidezno moč pri bremenu v vezavi zvezda in v vezavi trikot

08. PREHODNI POJAVI V ELEKTRIČNIH VEZJIH

■ VSEBINA, POJMI

■ CILJI

Kandidat naj zna:

01. Prehodni pojav

01. Fizikalni razlogi prehodnih pojavov	I	– opisati naravo prehodnih pojavov
		– opisati in določiti začetno, prehodno in končno stanje
02. Polnjenje in praznjenje kondenzatorja	II	– pojasniti vlogo elementov električnih vezij ob prehodnem pojavu
		– določiti časovno konstanto prehodnega pojava
	II	– izračunati trenutno napetost na kondenzatorju
03. Polnjenje in praznjenje tuljave		– izračunati trenutni tok
	III	– izračunati trenutno energijo v kondenzatorju
		– napisati in skicirati časovno odvisnost napetosti na kondenzatorju ali drugih veličin v vezju, ko se kondenzator ob preklopu stikala z električno energijo polni ali prazni
	II	– izračunati trenutni tok skozi tuljavo
		– izračunati trenutno napetost na tuljavi
		– izračunati trenutno energijo v tuljavi
	III	– napisati in skicirati časovno odvisnost toka skozi tuljavo ali drugih veličin v vezju, ko se tuljava ob preklopu stikala z magnetno energijo polni ali prazni

5. KONSTANTE IN ENAČBE

Elektrina in električni tok

$$e_0 = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ C}$$

$$Q = (\pm) n e_0$$

$$i = \frac{\Delta Q}{\Delta t}$$

$$I = JA$$

$$m = cIt$$

Električno polje

$$\varepsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \frac{\text{As}}{\text{Vm}}$$

$$F = \frac{Q_1 Q_2}{4\pi \varepsilon d^2}$$

$$F = QE$$

$$E = \frac{Q}{4\pi \varepsilon r^2}$$

$$E = \frac{\sigma}{\varepsilon}$$

$$U = Ed$$

$$U_{AB} = V_A - V_B$$

$$Q = \sigma A$$

$$D = \varepsilon E = \varepsilon_0 \varepsilon_r E$$

$$C = \frac{Q}{U}$$

$$C = \frac{\varepsilon A}{d}$$

$$W = \frac{CU^2}{2}$$

Enosmerna vezja

$$\sum_k (\pm) I_k = 0$$

$$\sum_m (\pm) U_m = 0$$

$$R = \frac{U}{I}$$

$$GR = 1$$

$$P = UI$$

$$W = Pt$$

$$R = \frac{\rho l}{A} = \frac{l}{\gamma A}$$

$$\frac{R_\vartheta}{R_{20}} = 1 + \alpha (\vartheta - 20 \text{ } ^\circ\text{C})$$

$$\eta = \frac{P_{\text{izh}}}{P_{\text{vh}}}$$

Magnetno polje

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \frac{\text{Vs}}{\text{Am}}$$

$$F = \frac{\mu I_1 I_2 l}{2\pi d}$$

$$F = BIl$$

$$B = \frac{\mu I}{2\pi r}$$

$$B = \frac{\mu I r}{2\pi r_0^2}$$

$$B = \frac{\mu NI}{l}$$

$$\Phi = BA$$

$$\Theta = Hl$$

$$B = \mu H = \mu_0 \mu_r H$$

$$R_m = \frac{l}{\mu A}$$

Inducirano električno polje

$$\Psi = N\Phi$$

$$u_i = -\frac{\Delta\Psi}{\Delta t}$$

$$L = \frac{\Psi}{i}$$

$$L = \frac{\mu N^2 A}{l}$$

$$W = \frac{Li^2}{2}$$

Trifazni sistemi

$$U = \sqrt{3}U_f$$

$$S = \sqrt{3}UI$$

Izmenična električna vezja

$$\omega = 2\pi f$$

$$Tf = 1$$

$$u = U_m \sin(\omega t + \alpha_u)$$

$$i = I_m \sin(\omega t + \alpha_i)$$

$$\varphi = \alpha_u - \alpha_i$$

$$\underline{Z} = \frac{\underline{U}}{\underline{I}}$$

$$\underline{Y}\underline{Z} = 1$$

$$\underline{Z} = R + jX = Ze^{j\varphi}$$

$$\underline{Y} = G + jB = Ye^{-j\varphi}$$

$$\underline{Z}_R = R$$

$$\underline{Z}_L = j\omega L$$

$$\underline{Z}_C = \frac{1}{j\omega C}$$

$$e^{j\alpha} = \cos \alpha + j\sin \alpha$$

$$\underline{S} = P + jQ = \underline{U}\underline{I}^*$$

$$P = S \cos \varphi$$

$$Q = S \sin \varphi$$

$$S^2 = P^2 + Q^2$$

$$Q \tan \delta = 1$$

$$\omega_0^2 LC = 1$$

$$Q = \frac{\omega_0 L}{R} = \frac{1}{\omega_0 CR}$$

Prehodni pojavi

$$u = Ri$$

$$u = L \frac{di}{dt}$$

$$i = C \frac{du}{dt}$$

$$u = U(1 - e^{-t/\tau})$$

$$u = Ue^{-t/\tau}$$

$$\tau = RC$$

$$i = I(1 - e^{-t/\tau})$$

$$i = Ie^{-t/\tau}$$

$$\tau = \frac{L}{R}$$

Konstante in enačbe so priložene izpitni poli ter jih je treba smiselno uporabljati.

6. KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Zakon o maturi v 4. členu določa, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.

Možne so naslednje prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja maturitetnega izpita (tudi odmorov, možno je več krajših odmorov);
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, kjer je prevod vprašanj nemogoč, zapis izpitnega gradiva na disketi ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec ali pisar);
8. uporaba računalnika;
9. prirejeni ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v znakovni jezik);
10. prilagoditev opravljanja praktičnega dela maturitetnega izpita (npr. prilagoditev opravljanja seminarske naloge, vaj);
11. prilagojen način ocenjevanja (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo, pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

7. PRIMERI IZPITNIH NALOG

NALOGA A

Kolikšno napetost moramo priključiti na električno peč z upornostjo $26,5 \Omega$, da bo imela moč 2 kW ?

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

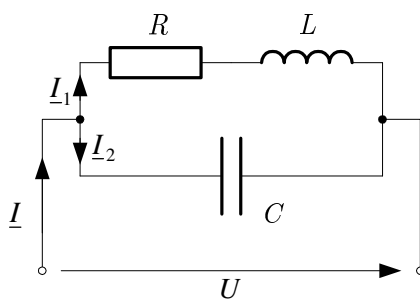
Izračun napetosti, ki jo moramo priključiti na električno peč

$$P = \frac{U^2}{R} \Rightarrow U = \sqrt{P \cdot R} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$U = \sqrt{2 \cdot 10^3 \cdot 26,5} = 230 \text{ V} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

NALOGA B

V narisan sestavljeni vezavi elementov $R = 16 \Omega$, $L = 12 \text{ mH}$ in $C = 60 \mu\text{F}$ je kompleksna moč $\underline{S} = (1600 - j1200) \text{ V A}$. Krožna frekvenca je $\omega = 1000 \text{ rad/s}$.

a) Kolikšna je admitanca $\underline{Y}_1$ zgornje veje?

(2 točki)

b) Kolikšna je skupna admitanca $\underline{Y}$ vezja?

(2 točki)

c) Izračunajte kazalec napetosti $\underline{U}$, če je njen začetni fazni kot 0° .

(2 točki)

d) Izračunajte kazalec skupnega toka $\underline{I}$ in narišite kazalčni diagram vseh tokov.

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje

a) Izračun admittance $\underline{Y}_1$

$$\underline{Z}_1 = R + j\omega L = 16 + j1000 \cdot 12 \cdot 10^{-3} = (16 + j12) \Omega \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$\underline{Y}_1 = \frac{1}{\underline{Z}_1} = \frac{1}{16 + j12} \cdot \frac{16 - j12}{16 - j12} = (40 - j30) \text{ mS} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

b) Izračun skupne admittance $\underline{Y}$

$$\underline{Y}_2 = j\omega C = j1000 \cdot 60 \cdot 10^{-6} = j60 \cdot 10^{-3} = j60 \text{ mS} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$\underline{Y} = \underline{Y}_1 + \underline{Y}_2 = 40 - j30 + j60 = (40 + j30) \text{ mS} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

c) Izračun kazalca napetosti $\underline{U}$

$$\underline{S} = \underline{Y}^* \underline{U}^2$$

$$\underline{U}^2 = \frac{\underline{S}}{\underline{Y}^*} = \frac{1600 - j1200}{(40 - j30) \cdot 10^{-3}} = 40 \cdot 10^3 \text{ V}^2 \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

$$\underline{U} = 200 \text{ V}$$

$$\underline{U} = 200 \text{ V} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

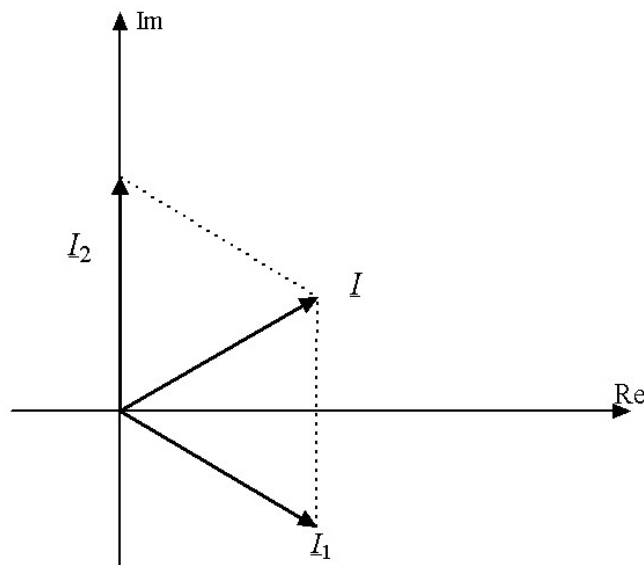
d) Izračun skupnega toka $\underline{I}$

$$\underline{I}_1 = \underline{Y}_1 \underline{U} = (40 - j30) \cdot 10^{-3} \cdot 200 = (8 - j6) \text{ A}$$

$$\underline{I}_2 = \underline{Y}_2 \underline{U} = (j60) \cdot 10^{-3} \cdot 200 = j12 \text{ A}$$

$$\underline{I} = \underline{I}_1 + \underline{I}_2 = 8 - j6 + j12 = (8 + j6) \text{ A} \dots\dots\dots 1 \text{ točka}$$

Kazalčni diagram vseh tokov ..... 1 točka

8. LITERATURA

Pri pripravi na splošno maturo kandidati uporabljajo učbenike in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Potrjeni učbeniki in učna sredstva so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo, ki je objavljen na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.

Druga priporočena literatura je:

Žalar, Z., *Osnove elektrotehnike I*, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 2002.

Žalar, Z., *Osnove elektrotehnike II*, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 1991.

Republiška predmetna komisija za elektrotehniko, *Zbirka nalog za maturo z rešitvami*, Državni izpitni center, Ljubljana 2000.

Logonder, R., Simović, S., *Zbirka nalog iz osnov elektrotehnike I*, druga spremenjena in dopolnjena izdaja, Zavod RS za šolstvo in šport, Ljubljana 2001.

Vučko, B., *Zbirka nalog iz osnov elektrotehnike II*, Zavod RS za šolstvo in šport, Ljubljana 2002.

Sinigoj, R. A., *Elektrotehnika* (v pripravi).